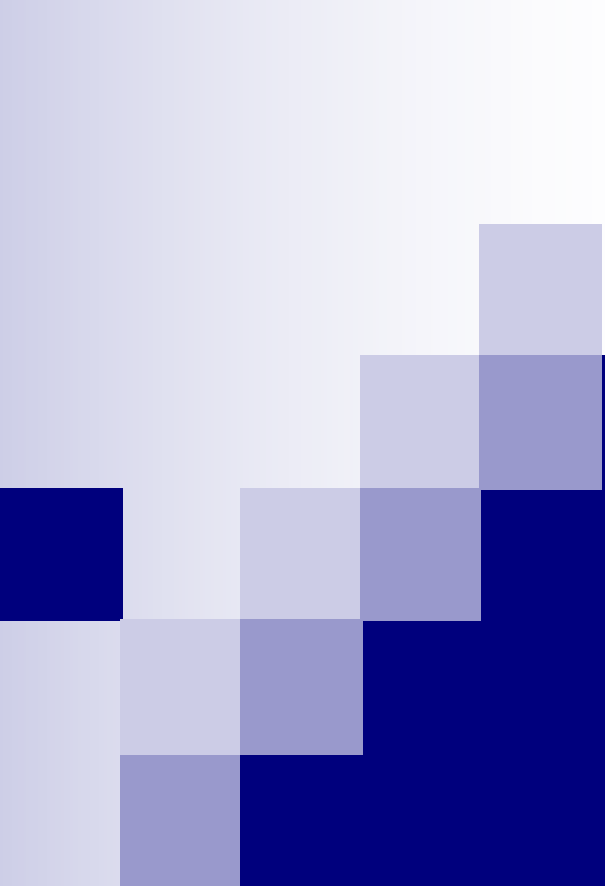

ВСТУП ДО ПРИКЛАДНОЇ ЛІНГВІСТИКИ: ПОНЯТТЯ, ОБ'ЄКТ, МЕТОДИ

ВИКЛАДАЧ: доктор філологічних наук, професор,
проф. кафедри англійської філології та лінгводидактики
ТЕТЯНА ОЛЕГІВНА КОЗЛОВА

ДЛЯ КОГО ЦЕЙ КУРС?

**Курс «Вступ до прикладної лінгвістики»
призначений для**

**студентів філологічних і нефілологічних
факультетів, які цікавляться проблемами
інтеграції знань, сферами застосування
лінгвістичних даних**

МЕТА КУРСУ

ознайомити студентів з різноманітними видами **практичної діяльності**, спрямованої на застосування відомостей про мову

ПЕРЕВАГИ КУРСУ

- новизна та оригінальність (в ЗНУ курс запропоновано вперше)
- студентам філологічних спеціальностей курс допоможе досягнути проблеми взаємозв'язку теорії та практики в науці про мову, дізнатися про сфери, напрямки та методи застосування лінгвістичних знань
- студентам інших спеціальностей курс допоможе досягнути контакти лінгвістики з іншими науками, дізнатися про властивості природної мови, різноманітні функції мови та можливості їх оптимізації
- збалансованість теорії та практики, спрямованість на одержання і використання знань для практичних цілей
- корисність інформації для вибору тем курсових та дипломних робіт, розв'язання дослідницьких завдань
- актуальність (відповідність освітнім програмам авторитетних вищих навчальних закладів світу)
- перспективність (курс надає можливості для подальшого професійного розвитку, отримання додаткової спеціалізації, розширення світогляду, гнучкості та конкурентоздатності на ринку праці, інтеграції в глобальну систему науки та виробництва)

ПРОБЛЕМАТИКА КУРСУ

- **Прикладна лінгвістика**: об'єкт, предмет, методи
- **Комп'ютерна лінгвістика** (комп'ютерні технології та моделювання функціонування мови в різних умовах; штучний інтелект та когнітивістика; гіпертекст та електронна комунікація; корпусна лінгвістика — способи репрезентації та збереження даних, комп'ютерна лексикографія; машинний переклад)
- **Квантитативна лінгвістика** (кількісні та статистичні методи дослідження мови та мовлення; авторизація тексту)
- **Лінгвістична експертиза та консультування** (феномени мови і мовлення як предмет судових спорів)
- **Теорія мовленнєвого впливу** (мовне варіювання та варіативна інтерпретація дійсності; прийоми мовленнєвого впливу, які застосовуються ЗМІ та у сфері публічної політики; політична лінгвістика і методика контент-аналізу)
- **Психолінгвістика** (порушення функцій головного мозку, психічні розлади, мовленнєва дисфункція; затримка мовленнєвого розвитку у дітей; мовлення як важливе джерело психічного стану людини; нейро-лінгвістичне програмування)

ВИКЛАД ТА ВИМОГИ

- курс викладається українською мовою, в доступній формі, без термінологічного перевантаження;
- вимоги до слухачів:
 - активність в обговоренні проблематики лекцій та розв'язанні практичних завдань (аудиторна робота);
 - сумлінне виконання індивідуального завдання (укладання глосарію до кожної теми — 10-15 термінів, поданих українською та англійською мовами із дефініцією українською мовою);
 - обов'язкова участь у підготовці та презентації групового творчого завдання / доповіді за проблематикою курсу (підсумкове завдання);
 - своєчасне виконання тестів в Moodle.

ШИРОКЕ РОЗУМІННЯ ПРИКЛАДНОЇ ЛІНГВІСТИКИ

**не зводиться лише до комп'ютерної
лінгвістики, машинного перекладу чи
методики викладання іноземних мов**

**узагальнена картина галузей
практичної діяльності лінгвістів**

ГАЛУЗІ та АСПЕКТИ

соціолінгвістика

психолінгвістика

машинний переклад

політична лінгвістика

теорія впливу

корпусна лінгвістика

термінознавство і термінографія

нейролінгвістичне програмування

ПРОБЛЕМАТИКА

(НА ПРИКЛАДІ КВАНТИТАТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ)

■ Теоретичний аспект

створення структурно-ймовірнісної моделі мови
+ застосування статистичних методів у мовознавстві

- уточнення теоретичних уявлень про функціонування мовної системи

застосування математики, а не застосування лінгвістики

■ Прикладний аспект

використання структурно-ймовірнісної моделі мови для авторизації тексту, лінгвістичного моніторингу дискурсу та інших цілей

ЗАВДАННЯ МОВОЗНАВСТВА

оптимізація функцій мови

формування й підтримання традиції
читання та розуміння сакральних текстів
(екзегетика й герменевтика)

забезпечення контактів між різними
народами

комунікативна, епістемічна, когнітивна
функції мови

КОМПЛЕКСНІСТЬ ФУНКЦІЙ МОВИ

комунікативна -

- фатична / контактоустановча
- інформаційна
- функція впливу
- соціальна функція (мовна політика)

Прикладна лінгвістика може бути
визначена як **наукова дисципліна, у**
якій вивчаються та розробляються
способи оптимізації

функціонування мови

Функції мови задають *орієнтири* для
класифікації величезної сфери
застосування лінгвістичних знань

ОПТИМІЗАЦІЯ КОМУНІКАТИВНОЇ ФУНКЦІЇ

теорія перекладу,

машинний переклад,

теорія і практика викладання рідної та
нерідної мови,

теорія і практика інформаційно-пошукових
систем,

створення інформаційних і штучних мов,
теорія кодування

ОПТИМІЗАЦІЯ СОЦІАЛЬНОЇ ФУНКЦІЇ

- Соціолінгвістика –
мовне планування
мовна політика
теорії впливу у політичній лінгвістиці

ОПТИМІЗАЦІЯ ЕПІСТЕМІЧНОЇ ФУНКЦІЇ

- лексикографія (у тому числі комп'ютерна),
- термінологія й термінографія,
- корпусна та польова лінгвістика

ОПТИМІЗАЦІЯ КОГНІТИВНОЇ ФУНКЦІЇ

- комп'ютерна лінгвістика
- «лінгвістична кримінологія»,
- психолінгвістика та афазіологія,
- квантитативна лінгвістика

Побудування прикладної моделі = формалізація знань

- Опис темпоральних відносин в тексті інструкцій для побутових приладів
- складіть словник виразів з темпоральною семантикою
- з'ясуйте типи темпоральних відносин
подія $A = / < / >$ подія B
- з'ясуйте типи метаграфематичних маркерів темпоральних зв'язків
(гарнітура, шрифтові виділення, абзацний виступ, спеціальні знаки і позначки)

Склокерамічна варильна поверхня

- Варильна поверхня стійка до температурних коливань.
- Не користуйтеся склокерамічною варильною поверхнею з тріщинами або пошкодженнями. Якщо на варильну поверхню впаде гострий предмет, вона може розбитися. Наслідки цього можуть виявитися миттєво або через певний час.
- Якщо на варильній поверхні з'явилася видима тріщина, негайно вимкніть подачу живлення до приладу.
- Стежте, щоб конфорка та дно посуду були чистими й сухими. Це поліпшує теплопровідність і запобігає пошкодженню поверхні нагрівання.
- Не ставте на конфорку пустий посуд. Конфорку можна пошкодити, поставивши на неї пусту каструлю або сковороду. Перш ніж поставити каструлю на конфорку, витріть дно каструлі насухо для теплопровідності.

Поради щодо вибору посуду

- Використовуйте якісний кухонний посуд із пласким рівним дном.
 - Розмір дна посуду має збігатися з діаметром конфорки.
 - Посуд із загартованого скла зі спеціальним ґрунтованим дном придатний для нагрівання на конфорках, якщо його діаметр відповідає діаметру конфорки. Посуд із більшим діаметром може тріснути внаслідок теплового навантаження.
 - Поставте каструлю або сковороду посередині конфорки.
- Під час використання каструлі-скороварки слідкуйте за нею, доки не буде досягнуто потрібного тиску. Спочатку встановіть максимальний рівень потужності конфорки, а потім, згідно вказівок виробника скороварки, за допомогою відповідної сенсорної кнопки зменшуйте потужність нагрівання, коли це потрібно.
 - Слідкуйте, щоб у скороварці або в іншій каструлі чи сковороді було достатньо рідини. Використання пустої каструлі або сковороди може призвести до пошкодження посуду та конфорки через надмірне нагрівання.
 - Під час використання спеціального посуду дотримуйтеся вказівок виробника.

Оптимізація розуміння текстів користувачами

Часові форми (напр., «натисніть кнопку», «після цього зачекайте 5 хвилин», «коли індикатор згасне, відкрийте кришку») визначають послідовність дій. Чітке структурування темпоральних зв'язків зменшує ризик помилок користувача й полегшує інтерпретацію інструкцій.

Машинний переклад та локалізація

У різних мовах темпоральні відносини виражаються по-різному (наприклад, англійське *when the light goes off* може перекладатися як «коли згасне лампочка» чи «після згасання лампочки»).

Адекватний опис цих відносин потрібен для автоматичного перекладу й створення зрозумілих локалізованих інструкцій.

Автоматичне опрацювання текстів

Для систем інформаційного пошуку, чат-ботів чи голосових асистентів, які пояснюють користувачам, як користуватися приладом, важливо коректно «читати» й інтерпретувати послідовність дій.

Когнітивна та психолінгвістична перспектива

Аналіз темпоральних відносин дає змогу зрозуміти, як людина сприймає і відтворює інструктивні тексти, наскільки легко запам'ятовує порядок дій. Це допомагає укласти інструкції у зручнішій, «користувач-орієнтованій» формі.

Прикладна стилістика та стандартизація

У прикладній лінгвістиці створюються правила складання інструкцій, де